

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד
מדוע חייבים לחנך לזכויות כל הילדים?

תקציר

[University of Minnesota - מקור : אוניברסיטת מיניסוטה](#)

רשת אנושית של מחנכים למען יישום הזכויות בביה"ס ובקהילה.

כל יחיד וכל חלק בחברה,

ישתדל ללמד לקבל חינוך ולקדם

כבוד לזכויות כל האנשים, הצעירים והמבוגרים בכל עת.

מדוע חינוך לזכויות אדם?

החינוך לזכויות אדם מצהיר בזאת על התחייבות ליישם באחריות את ההצהרה העולמית על זכויות אדם שהוסכמו ונחתמו ב-1948 באו"ם, ועל זכויות הילד שהוסכמו ונחתמו באו"ם בשנת 1989.

הארצות שהתחייבו לקיים את הזכויות יבנו תהליכי חינוך המבוססים על הכבוד האנושי מתוך אחריות לקדם את הזכויות של כל אנשים, צעירים ומבוגרים.

חינוך של זכויות אדם מקדם עקרונות דמוקרטיים. באמצעות מגוון של מיומנויות חינוכיות.

חינוך של זכויות אדם מעמיק את המאבק העולמי לצדק וכבוד.

חינוך של זכויות אדם וזכויות הילד תוך התאמה תרבותית למדינה בה חי - מעסיק את הלב וגם את המוח. זה מאתגר תלמידים לשאול, לבדוק, להשוות ולמצוא את הדרך למימוש זכויות אדם, ומעודד אותם לתרגם אכפתיות לתוך מודעות לפעולה לא אלימה.

חינוך של זכויות אדם מצהיר על תלות ההדדית המשפחה האנושית. זה מקדם הבנה של הכוחות

הגלובליים והמסובכים שיוצרים התעללויות, וגם דרכים למונען.

חינוך לזכויות אדם מלמד ומפתח את הידע, מיומנויות ייחודיות והערכת הנתונה הגלומות בזכויות האדם

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

בעשור האחרון (1995-2004) הגדירו חינוך באו"ם : חינוך לזכויות אדם הוא כאשר

"יוצרים ומאמצים מאגרי מידע ומבזרים אותו לתרבויות העולם תוך התאמה תרבותית, חברתית דרך הנחלה של ידע וגישות שמוכוונות ל:

- קיום של כבוד לזכויות יסוד של חופש ואחווה.
- התפתחות מלאה של האישיות האנושית ופיתוח חוש של הכבוד.
- קידום הבנה, ידידות בין כל עמים כיבוד שוויון בין המינים, מניעת אפליה לאנשים מכל גזע, דת, לאום, עדה וקבוצות אחרות.
- פיתוח אזרחות פעילה המאפשרת שיתוף ואחריות חברתית.
- קידום הפעילויות של האו"ם לחיזוק שלום בעולם.
- פיתוח המודעות לאחריות כל אדם וכל קבוצה בחבר ההיא לקדם וליישם את זכויות האדם.

[במשך העשור הזה](#), האו"ם דוחק ותומך בכל מדינות של ללמד, לחנך להטמיע את הידע על זכויות אדם וזכויות הילדים לכל אחד מאזרחי העולם דרך מערכת בית הספר הפורמלית.

אף על פי שהדוחות מתייחסים לזכויות אדם כל יום, " ידיעת קרוא וכתוב של זכויות אדם

" הם לא נפוצים במדינות. תלמידים הלומדים חוק ומשפט ויחסים בינלאומיים או מדעי המדינה יכולים ללמוד על זכויות אנושיות במסגרת של האוניברסיטה, אבל רוב אנשים לא מקבלים כל סוג של חינוך כזה, באופן רשמי או באופן לא רשמי, לא על זכויות אנושיות. אפילו לא על אקטיביסטים של זכויות אנושיים.

הם משיגים בדרך כלל את הידע שלהם ומומחיות על ידי לימוד עצמי וניסיון ישיר כשנעשים להם עוולות.

כאשר אנשים אומרים, " השגתי את הזכויות שלי, " הם בדרך כלל חושבים על זכויות ההתאגדות הפוליטיות, הליכים הוגנים, אלו כוללות : חופש של אסיפה, חופש של פולחן, והזכות למשפט הוגן. אולי מעט, זכויות סוציאליות וזה נאמר על : זכות כלכלית וזכויות תרבותיות כמו בריאות, דיור, או משכורת-תנאי מחיה, הן גם זכויות אדם כלליות.

[זכויות, תחומי אחריות, ופעולה](#)

[הסכמתם ללמוד על זכויות אדם, אתם לומדים על האחריות שמלוות כל הזכויות.](#)

כשם זכויות אדם שייכות לשניהם, אנשים וחברה יש לחנך ליישומים של האחריות, כבר מהגן, ולקדם זכויות אדם הן כיחידים והן זכויות קיבוציות. ההקדמה של האמנה למשל, קוראת ללא רק בממשלות לקדם זכויות אדם ובמיוחד את זכויות הילד, אבל גם של " כל איש וכל קבוצה בחברה

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

" . חינוך של זכויות אדם מספק את הידע והמודעות לפגוש את האחריות וליישם אותה בחיי היום יום.

האחריות של כל אזרחים בחברה דמוקרטית מקדמות זכויות אדם. ודורשות השתתפות פעילה של האנשים. חינוך של זכויות אנושי כולל ללמוד את המומחיות של פרקליטות – לדבר ופעולה כל יום בשם של זכויות אדם.

חינוך לזכויות אדם גם מאפשר איכות יחסים בין אישיים ולקידום החיברות.. קיום הזכויות עצמם מביאים לעיתים להתנגשות, כאשר מחויבות של בן האדם אחד לביטחון ציבורי מתנגשת עם חופש אחר של ביטוי. בגלל שמערכת של הערך הזה עוסקת בשוויון וכבודם של כל אנשים.

זכויות אדם יכולות ליצור מסגרת על מנת לנתח אירועים ולהחליט את סדר החשיבות ביישומם. חינוך של זכויות אדם גם מלמד את המיומנויות של בניית הסכמות, משא ומתן ותיווך וגישור בין תרבותי.

[המטרות של חינוך של זכויות אדם:](#)

חינוך של זכויות אדם מלמד על הזכות לדעת מהם זכויותי וכיצד לממשם:

- המטרה שלנו לעזור לאנשים להבין מה הם זכויות אדם, מה הם זכויות ילדים –המשותף והשונה מזכויות כל אדם, להעריך זכויות אדם, ולקחת אחריות מכבדת, הוגנת, וישרה. תוצאה חשובה של חינוך לזכויות אדם הוא בקיום תהליך באמצעות אנשים וקהילות מרבדים שונים של האוכלוסייה. השליטה בחיים מחייבת החלטות והסכמות שישפיעו על פני החברה כולה. המטרה החשובה הנוספת בחינוך לזכויות היא שאנשים שעובדים ביחד יגנו על זכויות אדם, לצדק, ולכבוד לכל.
- חינוך על זכויות אדם מספק לאנשים את המידע על הזכויות. זה כולל את האמון במיומנויות חברתיות המטפחות אנשים מכובדים ומכבדים איש את רעהו.
- בעקרונות של זכויות אדם, כמו האוניברסליות, כמו גם באחריות של תלות ההדדית, המחויבות שלנו היא לקרוא למפרים להסביר לפעולות שלהם על בני האדם, ממשלות, קהילות וסוכנויות שאחראיות לקידום זכויות אדם לגנות על כל הפרת זכויות.

חינוך לזכויות אדם עוזרת אנשים לחוש בחשיבות הגורלית במימוש זכויות אדם וגיבוש תחומי אחריותם בכל מקום, ע"י הפנמת ערכים המאחדים אותם לתוך הדרך בה חיים.

תקציר הערכים שיש לקיים אודות זכויות אדם והגישות כוללים:

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

- חיזוק כבוד לזכויות אדם בכלל וזכויות הילד בפרט.
- לתת כבוד לאחרים, לחזק כבוד עצמי.
- הבנה הטבע האנושי, הבנת תרבות המוצא וכבוד של אחרים ואל האחרים.
- האחריות האישית והחברתית לאנשים שזכויותיהם הופרו, להבין את הקושי ולהעניק אמפתיה להם.
- ההנעה ליישום זכויות אדם על ידי כל אזרחים הנהנים מזכויותיהם היא תנאי פשוט לחברה טובה.
- לחנך למימוש מימד זכויות האדם לאדיבות, סובלנות, חיברות, לזכויות פוליטית, כלכליות, ולעניינים תרבותיים.
- להעריך שיתופיות.
- חינוך לזכויות אדם מעניקה לאנשים את חוש האחריות ומסמיך אותם דרך ליזום פעולה מתאימה.

האחריות לפעולה הנ"ל כוללים:

- להכיר את זכויות האדם, ברמה האישית, קיבוצית, לאומית, וברמה ממוסדת
- לפתח הבנה קריטית של מצבים של חיים
- לנתח מצבים ע"פ יסודות מוסריים
- להבין שמצבים לא צודקים יכולים להיות משופרים
- להכיר בחשיבות של העזרה לרווחה האישית ולהגנה על זכויות הילד
- לנתח גורמים שגורמים עבירות של זכויות אדם וללמוד מהם על התנהגות עתידית
- יצירת כלים מקומיים וארציים להקמת מנגנונים להגנה של זכויות כל אדם, צעיר או מבוגר.
- להנהיג אורח חיים המקדם ומגן על זכויות אדם בכל מקום ובכל עת.

מי צריך חינוך של זכויות אדם?כולנו.

זכויות אדם צריכות להיות חלק מהותי מהחינוך של כל האחד. יש לחזק קבוצות מסוימות, למסד את פעולתם כדי שישפיעו על אורח חיים שמחנך לתרבות של זכויות. דוגמאות:

גננות

מחנכים

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

מורים

מנהלי מוסדות חינוך

עובדים סוציאליים

ילדים ונוער

אנשי מקצוע מתחום הבריאות.

נציגים של התקשורת.

ארגונים, אגודות

ארגונים של נשים.

אקטיביסטים של קהילה ומנהיגים עירוניים.

קבוצות של מיעוט.

חברי קהילות עסקים.

אנשים מקומיים

מנהיגים דתיים ואחרים עם עניין מיוחד בצדק חברתי

תלמידים בכלל.

האם זכויות אדם נלמדות בביה"ס?

זכויות ילדים בביה"ס הן תחום חדש בחינוך.

זכויות ילדים משקפות אמונות חינוכיות ואורחות חיים.

כשם שכל אנשים בכל מקום הם בעלי אותן זכויות אדם, **לכן אנשים מכל גיל צריכים לדעת ולהבין על הזכויות שלהם**, התוכן ומטרות דומים בדרך כלל ; רק המתודולוגיות משתנות.

זכויות אדם לא מיוחסות לאזרחים בארץ מיוחדת. זכויות אדם כוללות את סך ההתנהגויות של האנשים והתייחסותם לכל האחרים לידם, כולנו ראויים לדעת את הזכויות ולחוש אחווה ושותפות ביישום הזכויות של כולנו.

חינוך משקף את העקרונות של זכויות האדם והשתתפות בתחומים של שפה, תרבות, ודת. בחוק החינוך יש לאפשר לתלמידים ולקהילה את מידת היישום של התקנים אודות זכויות אדם מקומיים ובינלאומיים.

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

למעט מאיתנו היתה ההזדמנות ללמוד על זכויות אדם בבית ספר שלנו. זה חלק משמעותי של הבעיה שיש להביא אותה על פתרונה. אנו לא צריכים לדעת כל התשובות, אבל חייבים להתייחס אחד לשני אחרת, לדעת איך לעזור לאנשים ולילדים, ולכלול את עצמנו, להוקיר תודה, לא להתנשא, לדעת להקשיב, לתת מענה רלוונטי, לשתף, להתייעץ, לדעת להתווכח אך בנימוס, ולחפש תשובות אנושיות כל העת.

לימוד הזכויות הילדים הוא לא רק תיאורטי אלא חייב לבוא כחלק אינטגרלי במארג של תכנית הלימודים.

לדוגמא: לימודי ספרות, ניתוח מקרים בהיסטוריה של זכויות האדם (עם אמנת זכויות הילד), במדע, טכנולוגיה, הסביבה, זכויות האדם, תקשורת-זכויות שהופרו לגבי ילדים ונוער בעולם, אקולוגיה וזכויות אדם וכו'.

מורים יכולים למצוא הזדמנויות בכל מקום ובכל זמן להעסיק ולאתגר את התלמידים שלהם בפעולות למען קיומם של זכויות אדם וזכויות הילדים בפרט.

התקן שיש להעריך על פיו את היישומים והישגים של הזכויות האדם בכל הארצות מכיר בהצלחות ובמימוש זכויות האדם, וזכויות ילדים במסגרות חינוך שונות- בפרט.

מימוש הזכויות ברבדים השונים של חיי האוכלוסייה, מזהה את הליקויים, מציע הצעות לשיפור ולהתנסויות אחרות, מעודד אזרחים **לעבור שינוי התנהגותי** שיביא להכרת הזכויות ולמימושן כמו: חינוך שיוני ע"פ צרכים שונים של תלמידים, דאגה לשירותי בריאות וכו'.

יש לטפח מרכז לזכויות הילדים כמו זה שהוקם לא מכבר בארה"ב בו ששותפים מומחים של זכויות אנושיים ואקטיביסטים

המטרות שהציבו לעצמם הן לא רק ידיעת קרוא וכתוב אלא הבנה רחבה של זכויות אדם ובמיוחד זכויות הילד, למקסם שיתופיות בין תנועות, לחנך ילדים ונוער לתרבות של זכויות, לפתח אסטרטגיות למידה ומיומנויות ליישום, **להקים מוקדי עזרה ולמידה למורים ומחנכים**.

אנחנו חייבים איכשהו לגדל תלמידים מעניינים המכירים ומבינים את ההשלכות של זכויות אדם בחיים האישיים שלהם, בבית ספר שלהם ובשכונה, ברמה הלאומית והבינלאומית. אנחנו גם חייבים לעזור להם להכיר את הכלים המצויים לפעולה יעילה ועזרה לאחרים, ליצור עבורם מוקדי מידע נוספים וכיצד עליהם להגן על עצמם ואולי אף להכשיר אותם להיות "עורכי דין" של עצמם ולמען עזרה לחבריהם.

תלמידים ומבוגרים רצוי שיעבדו ביחד ע"מ לאסוף מידע וללמוד לאסטרטגיות יעילות למניעת פגיעה בזכויות אדם וזכויות הילד והתלמיד בפרט. בשיתופיות כזו התלמידים משמשים זרז למבוגרים, ותלמידים מרוויחים מהמבוגרים את הדוגמא האישית וניסיון חייהם.

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

תלמידים הציעו דרך פעולה: (מתוך: "הסתגל", ברברה.לווייס, מדריך לילד לפעולה חברתית)

1. בחר בבעיה
2. חקור את הבעיה (ערוך סקר בבית הספר שלך או בקהילה, מצא מידע על הבעיה ואיך אנשים מרגישים איתה, קרא עיתונים, מגזינים, ספרים).
3. מצא מספר פתרונות אפשריים, בחר אחד (בחר אחד או שני פתרונות שנראים הכי צפויים ואפשריים).
4. בנה קואליציות של תמיכה (מצא הרבה אנשים שמודאגים על הבעיה האזן להם בנה עימם הסכמה על הפתרון).
5. זהה את מוקדי ההתנגדות שלך (מצא מי האנשים וארגונים יתנגד לפתרון שלך. הם יכולים לא להיות ה" אנשים רעים " אבל אנשים עם דעות שונות. שקול פגישה עם היריבים שלך : אתה אולי תהיה מסוגל לעבוד פשרה. באתה תבין כל אחד נקודת מבט אחרת. בכל מקרה, תמיד רוחש כבוד ומנומס של דעות אחרות).
6. פרסם (ספר ותן מידע לאנשים רבים על הבעיה שאתה מנסה לפתור ו/או על פתרון שמוצע לך).
7. הייה יותר יעיל עם תשלומים (זהירות בתשלום הכספי ליישום הפתרון שלך).
8. בצע את הפתרון שלך (עשה רשימה של כל הצעדים שתצטרך לבצע, והכן את עצמך לפעולה, פשוט עשה את זה).
9. הערך (האם התוכנית שלך עובדת? איך אתה יודע? נסה להגדיר מהם המדדים להתקדמות? האם השקעת מאמצים יעילים ואחרים לא? האם כבר ניסית הכל? המשך לחשוב באופן יצירתי על הדרך לפתור את הבעיה).
10. לא לוותר (לא להקדיש הרבה תשומת לב לאנשים שמנסים לומר לך שהבעיה לא יכולה להיות נפתרת).